

הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון – שיתוף נכס מקרקעין שאינו בר איזון)

1. תיקון סעיף 5 בחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973¹, בסעיף 5(א)(1), בסופו יבוא:

"זכויות בנכסים אלו, אם הם מסוג מקרקעין, יועברו בין בני הזוג בדרך הקבועה בסעיפים 7(א) ו-8 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969 בלבד."

דברי הסבר

הצעת חוק זו מבקשת ליצור וודאות ובהירות בנוגע לחלוקת נכס מקרקעין שאינו בר איזון בין בני זוג ולהגשים את רצון המחוקק בנוגע לנכסים מסוג זה. מצב שכיח הוא שאחד מבני הזוג מחזיק בדירה הרשומה על שמו עוד מלפני הנישואין. מה דינה של דירה זו בהגיע עת חלוקת הרכוש עם סיום חיי הנישואין ביניהם?

על פי סעיף 5(א)(1) לחוק הקיים, נכס שהיה לאחד מבני הזוג מלפני הנישואין או שקיבלו במתנה או בירושה במהלך חיי הנישואין ("נכס חיצוני") מוחרג מאיזון המשאבים (חלוקה שוויונית של כלל נכסי בני הזוג) המתבצע בעת התרת או פקיעת הנישואין.

גישתו של המחוקק הבאה להגשים עקרונות של צדק ושוויון, ברורה. איזון המשאבים בין בני הזוג ורעיון השותפות הגלום בו, הוא תולדה של המאמץ המשותף של בני הזוג במהלך חיי הנישואין. על כן, נכסים שנרכשו במהלך חיי הנישואין מחולקים בשווה, אך נכס שהובא על ידי צד אחד לנישואין, אינו כלול בנכסי המאמץ המשותף ואין לאזנו. כך גם קובע פרופ' א' רוזן-צבי בספרו, **יחסי ממון בין בני זוג**, בעמ' 192-193: "אין לשכוח גם שהחלת שותפות מן הדין על בית מגורים, שנרכש על-ידי אחד מבני-הזוג לפני הנישואין ולא הושג במאמץ משותף, אינה תואמת את גישתו של המחוקק. נכסים מסוג זה הוצאו מכלל האיזון שבחוק, כדי למנוע אי-צדק".

חרף גישתו ולשונו המפורשת של המחוקק, מצאה לה הפסיקה דרך להחיל שיתוף גם על "נכס חיצוני". ברע"א 8672/00 **אבו רומי נ' אבו רומי**, נקבע כי על פי הדין הכללי, בהתקיים אינדיקציות מסוימות, ניתן להסיק שצד אשר לו "נכס חיצוני" התכוון לשתף את בן זוגו ולהקנות לו זכויות בנכס (שיתוף ספציפי). הלכה זו נקבעה

¹ ס"ח התשל"ג, עמ' 267.

במיוחד ביחס לדירה ששימשה כדירת המגורים של בני הזוג, אף אם היא עדיין רשומה רק על שמו של הצד שהביאה מלפני הנישואין.

זאת ועוד, פסיקת בתי המשפט במהלך השנים בנוגע לאינדיקציות הנדרשות להוכחת כוונת שיתוף ספציפי לא הייתה עקבית ובהירה דיה (לדוגמא, מהי רמת השיפוץ בדירה המעידה על כוונת שיתוף), ויש שאף צמצמו מאוד את עוצמת כוונת השיתוף הנדרשת. (פרופ' שחר ליפשיץ, **השיתוף הזוגי**, עמ' 174-181). על הקושי הטמון בהוכחת כוונת השיתוף הספציפי, עמד בית המשפט בבע"מ 10734/06 **פלוני נ' פלונית**: "אודה, כי "גבולות הגזרה" אינם חדים, ... לכן גם מתלבטים בתי המשפט ממקרה למקרה, באשר לנכס הספציפי בו מדובר וכוונת הצדדים לגביו... מובן כי הדברים אינם נטולים בעייתיות, כיוון שלעתים קשה לכמת את ההשקעות ואת "ההתנהגות ההשקעיתית", ... כאמור קשה לקבוע מראש את גבולותיו המדויקים לכל מקרה".

בנוסף, השיתוף הספציפי הותיר את ההכבדה בעסקאות עם צדדים שלישיים וחששות לזכויות נסתרות בנכס שהיה טרם חקיקת חוק יחסי ממון. מצבים אלו הרי ביקש המחוקק עצמו לתקן בחוק, כפי שמופיע בסעיף 8 לדו"ח ועדת זוסמן שחוק זה מאמץ את עיקרי המלצותיו.

מקרה הממחיש בעייתיות זו, נדון בע"מ 7750/10 **בן גיאת נ' הכשרת היישוב ביטוח בע"מ**. בן זוג שעל שמו רשומה דירה שהייתה נכס חיצוני נטל הלוואת משכנתא במהלך תקופת הנישואין. כשעמדה החברה הממשכנת לממש את הנכס, טענה בת הזוג כי היא בעלת מחצית הזכויות בדירה מכוח השיתוף הספציפי. השופט רובינשטיין עמד על הקושי שיש במצבים מעין אלו: "אם (במישור הנורמטיבי) מדובר בנכס שהמחוקק לא ראה לנכון ליצור לגביו שיתוף, ואם (במישור הפרקטי) בני הזוג לא נתנו ביטוי חיצוני-פורמלי לשיתוף, באיזו מידה חייב צד שלישי לחוש לשיתוף זה?... שאלת היישום אינה פשוטה. מזה, עומד הרצון להגן על בן הזוג שהנכס אינו רשום על שמו, ובפרט לגבי דירת המגורים, ... ומזה, עומדות זכויות של צד שלישי" השופט רובינשטיין שהיה בדעת מיעוט, חותם את פסק דינו בהצעה פרקטית היפה לעניין הצעת חוק זו: "במבט לעתיד ראוי לטעמי, כדי להימנע מנזק, למייעצים משפטית לבני זוג להפנות תשומת לבם לדרך המלך; קרי, אם הוחלט על שיתוף בזכויות על נכס נשימה פעמינו ללשכת רישום המקרקעין".

הצעת החוק מבקשת לקבוע כי מתן זכויות בנכס מקרקעין "חיצוני" בין בני זוג, יתבצע ברישום בלבד על פי הקבוע בחוק המקרקעין. בכך יוגשם רצון המחוקק ותמנע חוסר הבהירות בנוגע לזכויות ב"נכסים חיצוניים".